

भारतीय रिज़र्व बैंक
RESERVE BANK OF INDIA
www.rbi.org.in

आरबीआय/२०१२-१३/७
महापरिपत्रक क्र.०७/२०१२-१३
(१८ मार्च, २०१३ रोजी अद्यावत केल्यानुसार)

जुलै ०२, २०१२

प्रति,

सर्व वर्ग-१ प्राधिकृत डीलर बँका

महोदय / महोदया,

विदेशी संस्थांद्वारे भारतात शाखा/संपर्क/प्रकल्प कार्यालये स्थापन करणे

शाखा/संपर्क/प्रकल्प कार्यालये ह्यांची भारता मधील स्थापना वेळोवेळी सुधारित केलेल्या अधिसूचना क्र. फेमा २२/२००० -आरबी दि. मे ३, २००० सह वाचित, विदेशी मुद्रा व्यवस्थापन अधिनियम, १९९९ च्या कलम ६(६) अन्वये नियंत्रित असेल.

२. ह्या महापरिपत्रकात, 'विदेशी संस्थांद्वारे भारतात शाखा/संपर्क/प्रकल्प कार्यालये स्थापन करणे' ह्या विषयावरील सर्व विद्यमान सूचना एकाच जागी एकत्रित करण्यात आल्या आहेत. ह्या महापरिपत्रकात एकत्रित केलेल्या संबंधित परिपत्रकांची/अधिसूचनांची यादी जोडपत्रात दिली आहे.

३. हे महापरिपत्रक एक वर्षाच्या सन-सेट क्लॉजने देण्यात आले आहे, हे महापरिपत्रक जुलै १, २०१३ रोजी काढून घेतले जाईल व त्याच्या जागी त्या विषयावरील अद्यावत केलेले महापरिपत्रक दिले जाईल.

आपला विश्वासु,

(रुद्र नारायण कार)

प्रभारी मुख्य महाव्यवस्थापक

अनुक्रमणिका

(अ) सर्वसाधारण	३
(ब) निकष- संपर्क कार्यालय/शाखा कार्यालय	४
(क) शाखा कार्यालय	६
(ड) अतिरिक्त कार्य/ अतिरिक्त शाखा/ संपर्क कार्यालयांसाठी अर्ज	७
(ई) शाखा/ संपर्क कार्यालय अहवाल	८
(फ) शाखा/ संपर्क कार्यालय बंद करणे	९
(ग) प्रकल्प कार्यालय	१०
(ह) भारतामधील परकीय संस्थांच्या शाखा/ संपर्क/प्रकल्प कार्यालयांना लागू असलेल्या अन्य सामान्य अटी	१२
जोडपत्र १	१४
एफएनसी	
जोडपत्र २	१७
लेटर ऑफ कंफर्टचा मसुदा	
जोडपत्र ३	१८
पोलिसांच्या डीजी ला पाठविण्याच्या अहवालाचा नमुना	
जोडपत्र ४	२०
वार्षिक कार्यकृती प्रमाणपत्र	
परिशिष्ट	२१
ह्या महापरिपत्रकात एकत्रित केलेल्या अधिसूचना/परिपत्रकाची यादी	

परकीय संस्थांद्वारे भारतामध्ये शाखा/संपर्क/ प्रकल्प कार्यालयांची स्थापना करणे

(अ) सर्वसाधारण निकष - संपर्क कार्यालय/शाखा कार्यालय

भारताच्या बाहेर स्थापना करण्यात आलेल्या कॉर्पोरेट संस्थेला (ज्यामध्ये व्यक्तींचा संघ फर्म किंवा अन्य संस्था समाविष्ट असेल) भारतामध्ये संपर्क कार्यालय (एलओ)/शाखा कार्यालय (बीओ) सुरु करायचे असेल, तर फेमा १९९९ अंतर्गत रिझर्व बँकेकडून अनुमती प्राप्त करावी लागेल. अशा संस्थांची **फॉर्म एफएनसी (परिशिष्ट-१)** मधील आवेदने, दोन प्रकारे रिझर्व बँकेद्वारे दोन प्रकारे विचारात घेतल्या जाऊ शकतात.

- **रिझर्व बँक रूट** - ज्या वेळेस परकीय संस्थेचा मुख्य व्यवसाय अशा क्षेत्रामध्ये येत असेल, की ज्या क्षेत्रात १०० टक्के विदेशी प्रत्यक्ष गुंतवणूक (एफडीआय) ऑटॉमेटिक रूटनुसार मान्य केली गेलेली असेल;
- **सरकारी रूट** - ज्या वेळेस परकीय संस्थेचा मुख्य व्यवसाय अशा क्षेत्रामध्ये येत असेल, की ज्या क्षेत्रात १०० टक्के विदेशी प्रत्यक्ष गुंतवणूक (एफडीआय) ऑटॉमेटिक रूटनुसार मान्य केली गेलेली नसेल. ह्या गटात येणा-या संस्थांची आणि अन्य बिन सरकारी संस्था/ ना नफा तत्तवावर चालवल्या जाणा-या संस्था (नॉन प्रॉफिट ऑर्गनायझेशन्स)/ सरकारी संस्था/ विभाग ह्यांची आवेदने भारत सरकारच्या आर्थिक मंत्रालयाबरोबरच्या चर्चेद्वारे रिझर्व बँकेद्वारे विचारात घेण्यात येतील.

परकीय संस्थांना संपर्क/शाखा कार्यालय ह्यांसाठी मान्यता देताना रिझर्व बँकेद्वारे पुढील अतिरिक्त निकषसुध्दा विचारात घेतले जातात:

• आधीचे रेकॉर्ड (ट्रॅक रेकॉर्ड)

शाखा कार्यालयासाठी -- गेल्या सलग पाच आर्थिक वर्षांमधील, मूळ देशामधील, नफाच झाला असल्याची पूर्व- कामगिरी

संपर्क कार्यालयासाठी -- गेल्या तीन सलग आर्थिक वर्षांमधील, मूळ देशामधील, नफाच झाला असल्याची पूर्व- कामगिरी

- **निव्वळ पत** [सर्वात अद्ययावत लेखापरीक्षण केलेल्या ताळेबंद पत्रकानुसार किंवा प्रमाणित सार्वजनिक लेखापाल किंवा कोणत्याही नावाने नोंदणीकृत असलेल्या नोंदणीकृत लेखापाल व्यावसायिकाद्वारे प्रमाणित केल्याप्रमाणे देण्यात आलेले भरणा भांडवल आणि राखीव रक्कम वजा अमूर्त अॅसेट्स]

- शाखा कार्यालयासाठी १००,००० अमेरिकन डॉलर किंवा त्याच्या सममूल्य रकमेपेक्षा कमी नाही
- संपर्क कार्यालयासाठी ५०,००० अमेरिकन डॉलर किंवा त्याच्या सममूल्य रकमेपेक्षा कमी नाही.

भारतामध्ये शाखा कार्यालय (बीओ)/(एलओ) संपर्क कार्यालय सुरु करण्यासाठीचे आवेदन परकीय संस्थेद्वारे एका निहित एडी प्रवर्ग- १ बँकेद्वारे पुढील विहित कागदपत्रांसह मुख्य सामान्य प्रभारी व्यवस्थापक, भारतीय रिझर्व बँक,

परकीय विनिमय विभाग विदेशी मुद्रा विभाग, विदेशी कर्ज विभाग, केंद्रीय कार्यालय, फोर्ट, मुंबई-४००००९ विभाग ह्यांना अग्रेषित केले गेले पाहिजे-

- स्थापनेच्या/ नोंदणीच्या प्रमाणपत्राची इंग्लिश आवृत्ती किंवा नोंदणी ज्या देशात केली गेली असेल त्या देशाच्या भारतीय दूतावासाद्वारे/ सरकारी नोटरीद्वारे सत्यापित केलेले नियम आणि नियमावली (मेमोरँडम व आर्टिकल्स ऑफ असोशिएशन)
- आवेदक संस्थेचे अद्ययावत लेखापरीक्षण केलेले ताळेबंद पत्रक

अर्हतेचे निकष पूर्ण न करणा-या आणि अन्य कंपन्यांचे घटक असलेल्या आवेदक संस्था जर त्यांची पालक संस्था वर दिलेले अर्हतेचे निकष पूर्ण करत असेल तर त्यांच्या पालक कंपनीकडून **परिशिष्ट- २** अंतर्गत लेटर **ऑफ कम्फर्ट** सादर करू शकतात. एडी प्रवर्ग प्राप्त १ बँकेद्वारे आवेदकाच्या पार्श्वभूमीबद्दल, प्रमोटरच्या पूर्व चरित्राबद्दल, कार्याच्या स्वरूपाबद्दल आणि स्थानाबद्दल, निधीच्या स्रोतांबद्दल इत्यादि संदर्भात योग्य कार्यासक्ती (डिलिजन्स) ठेवला पाहिजे आणि त्यांच्या सूचना/ शिफारसी ह्यांसह आवेदन रिझर्व बँकेकडे अग्रेषित करण्याआधी केवायसी नियमांच्या पालनाची खात्री केली पाहिजे.

रिझर्व बँकेच्या मान्यतेसह स्थापन झालेल्या शाखा/ संपर्क कार्यालयांना एक **विशिष्ट ओळख क्रमांक** (युआयएन) (www.rbi.org.in/scripts/Fema.aspx)

बीओज/एलओज ह्यांना भारतामध्ये कार्यालय सुरु केल्यानंतर आयकर प्राधिकरणाकडून एक पॅन क्रमांक सुध्दा प्राप्त करावा लागेल.

(ब) संपर्क कार्यालय

ब.१ संपर्क कार्यालयासाठी अनुमती असलेली कार्ये

संपर्क कार्यालय (जे प्रातिनिधिक कार्यालय म्हणूनही ओळखले जाते) फक्त संपर्क म्हणजे लायजन कार्यच करू शकेल; म्हणजेच ते विदेशातील मुख्य कार्यालय आणि भारतातील पक्ष ह्यांच्यामध्ये फक्त संपर्काचे माध्यम म्हणूनच कार्य करू शकेल. भारतामध्ये कोणतीही व्यावसायिक कृती करण्याची आणि भारतामध्ये उत्पन्न मिळवण्याची अनुमती त्यास नसेल. अशा कार्यालयांचा खर्च संपूर्णतः भारताबाहेर असलेल्या मुख्य कार्यालयातील परकीय विनिमयाच्या अंतर्गत प्रेषण द्वारेच केला गेला पाहिजे. म्हणूनच अशा कार्यालयांची भूमिका फक्त संभाव्य मार्केट संधीबद्दल माहिती गोळा करणे आणि कंपनीची माहिती व तिच्या उत्पादनांची माहिती लक्षित भारतीय ग्राहकांना देण्यापुरती मर्यादित आहे. अशी कार्यालये स्थापन करण्याची अनुमती सुरुवातीला तीन वर्षांच्या कालावधीसाठी दिली जाईल आणि ती एडी प्रवर्ग १ बँकेद्वारे वेळोवेळी वाढवली जाऊ शकेल.

संपर्क कार्यालय भारतामध्ये पुढील कार्ये करू शकेल:

- i. मूळ पालक कंपनी/कंपनी ग्रुपचे भारतामध्ये प्रतिनिधित्व करणे.

- ii. भारतामध्ये निर्यात/ आयात करण्यास चालना देणे.
- iii. मूळ पालक कंपनी/ कंपनी ग्रुप आणि भारतातील कंपनी ह्यांच्यामध्ये तांत्रिक/ आर्थिक सहकार्यास चालना देणे.
- iv. पालक कंपनी आणि भारतीय कंपनी ह्यामधील संपर्कासाठी माध्यम म्हणून कार्य करणे.

ब.२. परकीय इन्शुरन्स कंपनी/ बँका ह्यांचे संपर्क कार्यालय

विमा नियामक आणि विकास प्राधिकरण (आयआरडीए) कडून मान्यता मिळाल्यानंतरच विदेशी विमा कंपनी भारतामध्ये संपर्क कार्यालय स्थापन करू शकतात.

बँकिंग कार्य आणि विकास विभाग (डीबीओडी), भारतीय रिझर्व बँक, ह्यांच्याकडून मान्यता मिळाल्यानंतरच विदेशी बँका भारतामध्ये संपर्क कार्यालय स्थापन करू शकतात.

ब.३ संपर्क कार्यालयांच्या मान्यतेच्या वैधतेमध्ये वाढ

एडी कॅटगरी- १ दर्जा असलेली बँक, पुढील अटीची पूर्तता होत असेल व आवेदन अन्य प्रकारे योग्य असेल, तर रिझर्व बँकेने मान्य केलेल्या/ वाढवून दिलेल्या कालावधीच्या समाप्तीनंतर तीन वर्षासाठी एलओजची वैधता वाढवू शकतात:

- गेल्या वर्षामधील वार्षिक कार्याचे अहवाल एलओद्वारे सादर केलेले असले पाहिजेत आणि
- एडी कॅटगरी- १ दर्जा असलेल्या बँकेसह ठेवण्यात आलेले एलओचे खाते मान्यतेमध्ये नमूद करण्यात आलेल्या अटी व शर्तीनुसार चालवले जात असले पाहिजे.

रिझर्व बँकेच्या संबंधित क्षेत्रीय कार्यालयामध्ये आणि मुख्य सामान्य प्रभारी व्यवस्थापक, . विदेशी मुद्रा विभाग, विदेशी कर्ज विभाग, केंद्रीय कार्यालय, फोर्ट, मुंबई-४००००९ ह्यांच्याकडे युआयएन आणि मूळ मान्यता पत्राच्या संदर्भ क्रमांकासह विनंती सूचित केल्याची स्वीकृती मिळाल्यापासून एक महिन्याच्या आत सत्वर असा अधिक कालावधी मान्य केला गेला पाहिजे.

बँक आणि विमा व्यवसायामध्ये कार्यरत असलेल्या संस्थांच्या एलओजच्या वैधता कालावधीच्या मुदतवाढीचे आवेदन थेट अनुक्रमे बँकिंग कार्य आणि विकास विभाग, भारतीय रिझर्व बँक आणि विमा नियामक आणि विकास प्राधिकरण (आयआरडीए), ह्यांच्याकडे त्यांनी निर्देशित केलेल्या पध्दतीने सादर केले पाहिजे. तसेच, एनबीएफसीज असलेल्या आणि बांधकाम व विकसन क्षेत्रांमध्ये असलेल्या (इन्फ्रास्ट्रक्चर विकास कंपनी वगळता) कंपन्यांच्या एलओजना मुदतवाढीसाठी विचारात घेतले जाणार नाही. वैधता कालावधी समाप्त झाल्यानंतर ह्या संस्थांना एक तर कार्य बंद करावे लागेल, किंवा परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूक धोरणाच्या निर्देशानुसार संयुक्त उद्यम (जॉइंट व्हेचर/ जेव्ही) किंवा संपूर्ण मालकी असलेली दुय्यम कंपनी (डब्ल्यूओएस) मध्ये रूपांतरित व्हावे लागेल.

(क) शाखा कार्यालये

क.१ अनुमती असलेली कार्ये

अ). भारताबाहेर स्थापन झालेल्या कंपनी आणि व्यापार किंवा उत्पादनाच्या कार्यामध्ये सहभागी असलेल्या कंपन्यांना रिझर्व बँकेच्या विशिष्ट मान्यतेसह भारतामध्ये शाखा कार्यालये चालू करण्यास अनुमती देण्यात आली आहे. मूळ/ ग्रूप कंपनीचे प्रतिनिधित्व करण्याची अशा शाखा कार्यालयांना अनुमती देण्यात आली असून ते भारतामध्ये पुढील कार्ये करू शकतात :

- i. मालाची निर्यात/ आयात.^१
- ii. व्यावसायिक किंवा सल्लागार सेवा पुरवणे.
- iii. मूळ कंपनी ज्या क्षेत्रात असेल, त्या क्षेत्रामध्ये संशोधन कार्य करणे.
- iv. भारतीय कंपनी आणि विदेशातील मूळ/ ग्रूप कंपनी ह्यांमध्ये तांत्रिक आणि आर्थिक सहकार्यास चालना देणे.
- v. मूळ कंपनीचे भारतामध्ये प्रतिनिधित्व करणे आणि भारतामध्ये खरेदी/ विक्रीसाठी एजंट म्हणून काम करणे.
- vi. माहिती तंत्रज्ञान सेवा आणि सॉफ्टवेअर सेवा ह्याबद्दल भारतामध्ये सेवा पुरवणे.
- vii. पालक/ ग्रूप कंपनीद्वारे उत्पादित करण्यात येणा-या उत्पादनांना तांत्रिक सहकार्य करणे.
- viii. विदेशी एअरलाईन/ शिपिंग कंपनी.

सामान्यतः जी मूळ कंपनी ज्या कामात गुंतलेली असेल, तेच काम शाखा कार्यालयाद्वारे केले जाणे अपेक्षित आहे.

ब) भारतामधील शाखा कार्यालयासाठी कोणत्याही प्रकारच्या फुटकळ व्यापारास अनुमती नाही.

क) प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष प्रकारे भारतामध्ये कोणत्याही प्रकारचे उत्पादन किंवा प्रक्रिया करण्याचे कार्य करण्याची अनुमती शाखा कार्यालयास नाही.

ड) शाखा कार्यालयांद्वारे मिळवण्यात येणारे नफे भारतामधून लागू असलेले कर भरून मुक्तपणे पाठवता येऊ शकतील.

---

^१ निर्यातीसाठी सामग्रीची निर्मिती आणि आयातीनंतर सामानाची विक्री फक्त ठोक तत्त्वावर लागू आहे

क.२ विशेष आर्थिक क्षेत्रामधील (एसईझेड) शाखा कार्यालय

(i) उत्पादन निर्मिती आणि सेवा देण्याच्या कामासाठी रिझर्व बँकेने परकीय कंपन्यांना विशेष आर्थिक क्षेत्रामध्ये (एसईझेड) शाखा/ युनिट स्थापन करण्यासाठी सामान्य अनुमती दिलेली आहे. ही सामान्य अनुमती पुढील अटींसह आहे.

अ) ज्या क्षेत्रामध्ये १००% परकीय थेट गुंतवणूक (एफडीआय) मान्य केलेली असेल, अशाच क्षेत्रामध्ये हे युनिट्स कार्य करतील.

ब) असे युनिट्स कंपनी अधिनियम, १९५६ (कलम ५९२ ते ६०२) च्या भाग ११ चे पालन करतील;

क) असे युनिट्स स्टँड अलोन तत्वावर कार्य करतील.

(ii) बिझनेस समाप्त करण्याच्या परिस्थितीमध्ये आणि बंद करतानाच्या प्रक्रियेच्या उत्पन्नाचे प्रेषण करण्यासाठी, ती शाखा एडी कॅटगरी- १ बँकेकडे जाईल व रिझर्व बँकेने दिलेल्या मान्यता पत्राशिवाय 'संपर्काची समाप्ती/ शाखा कार्यालयाची समाप्ती' ह्या खाली दिलेले सर्व दस्तावेज सादर करेल.

क.३ परकीय बँकांच्या शाखा

एफईएमए अंतर्गत भारतामध्ये शाखा कार्यालय सुरु करण्यासाठी परकीय बँकांना स्वतंत्र मान्यतेची आवश्यकता नाही. परंतु तरीही अशा बँकांना बँकिंग नियमन अधिनियम, १९४९ मधील तरतुदींप्रमाणे बँकिंग कार्य आणि विकास विभाग, रिझर्व बँक ह्यांच्याकडून आवश्यक मान्यता प्राप्त करावी लागेल.

(ड) अतिरिक्त कार्य/ अतिरिक्त शाखा/ संपर्क कार्यालयांसाठी आवेदन

रिझर्व बँकेने सुरुवातीला अनुमती दिल्या व्यतिरिक्त अशा अन्य कार्याच्या अनुमतीसाठी मुख्य सामान्य प्रभारी व्यवस्थापक, रिझर्व बँक, परकीय विनिमय विभाग, परकीय गुंतवणूक विभाग, केंद्रीय कार्यालय, मुंबई, ह्यांच्याकडे विशिष्ट एडी कॅटगरी-१ बँकेमार्फत विनंती अर्ज करता येईल व ते करताना प्रमाणित एडी कॅटगरी- १ बँकेच्या शिफारसीसह कारणे नमूद करावी लागतील.

अतिरिक्त बीओ/एलओज स्थापित करण्याची विनंती एका नवीन एफएनसी प्रपत्राद्वारे (परिशिष्ट १) सादर केली जाऊ शकेल. त्या विनंती अर्जासह परकीय संस्थेच्या मूळ देशातील सक्षम अधिका-याची स्वाक्षरी रिझर्व बँकेने नमूद केलेल्या प्रकारे व वर दिलेल्या पध्दतीने असणे आवश्यक आहे. तरीही, जर आधी सादर केलेल्या दस्तावेजांमध्ये बदल नसतील, तर एफएनसी बनवण्यासाठीचे दस्तावेज पुनः सादर करण्याची गरज नाही.

- जर कार्यालयांची संख्या ४ पेक्षा अधिक असेल (उदा. प्रत्येक विभागात १ बीओ/एलओ, पूर्व पश्चिम उत्तर आणि दक्षिण) आवेदकाने कार्यालयाची आवश्यकता स्पष्ट करण्याची गरज आहे.
- आवेदक भारतातील त्याच्या एका कार्यालयास नोडल कार्यालय म्हणून मान्यता देऊ शकतो, जे त्याच्या भारतातील सर्व कार्यालयांमधील कार्याचे समन्वयन करेल.

(ई) शाखा/ संपर्क कार्यालयांद्वारे अहवाल देणे

ई-१ एलओ/बीओ स्थापन करणा-या सर्व नव्या संस्थांनी, ते एलओ/बीओ कार्यरत झाल्यापासून कामकाजाच्या पाच दिवसांच्या आत, जोडपत्र ३ मध्ये दिलेल्या नमुन्यानुसार माहिती असलेला अहवाल, त्या एलओ/बीओने ज्या राज्यात कार्यालय स्थापन केले आहे त्या राज्याच्या डायरेक्टर जनरल ऑफ पोलिस (डीजीपी) सादर करावा. अशा विदेशी संस्थेची एकापेक्षा अधिक कार्यालये असल्यास, ती कार्यालये असलेल्या संबंधित अशा प्रत्येक राज्याच्या डीजीपीकडे पाठवावा (एपी (डी आय आर) क्र. ३५ दि. सप्टेंबर २५, २०१२ अन्वये सुधारित).

ई-२ त्या वर्षीच्या ३० सप्टेंबर रोजी किंवा त्या आधी रोजी लेखापरीक्षण केलेल्या ताळेबंद पत्रकासह ३१ मार्च अखेरीस चार्टर्ड अकाउंटंटने दिलेली वार्षिक कामकाज प्रमाणपत्रे (एएसी) (परिशिष्ट ४) ताळेबंदासह शाखा कार्यालये/संपर्क कार्यालये ह्यांनी सादर करणे आवश्यक आहे. जर ३१ मार्च व्यतिरिक्त अन्य दिनांकासह एलओ/बीओ च्या वार्षिक लेखांना मान्यता देण्यात आली असेल, तर लेखापरीक्षण केलेल्या ताळेबंद पत्रकासह एएसी, ताळेबंदाच्या विहित तारखेपासून सहा महिन्यांच्या आत प्रमाणित एडी कॅटगरी १ बँकेला सादर केला जाऊ शकेल आणि त्याची एक प्रत आयकर महा संचालनालय (आंतरराष्ट्रीय कर), नवी दिल्ली ह्यांना पाठवली जावी. व त्या सोबत लेखा परिक्षित वित्तीय विवरणपत्रे (रिसीट अँड पेमेंट अकाउंटसह) पाठविली जावीत.(एपी.(डीआयआर). क्र. ५५ दि. नोव्हेंबर, २६, २०१२ अन्वये सुधारित)

लागू असतील, त्या प्रमाणे पुढील प्रमाणपत्रे पुढील कार्यालयांद्वारे सादर केली गेली पाहिजेत :

(अ) जर एक बीओ/एलओ असेल, तर संबंधित बीओ/एलओ द्वारे;

(ब) जर अनेक बीओ/एलओ असतील, तर भारतातील सर्व कार्यालयांसाठी, संयुक्त वार्षिक कार्य प्रमाणपत्र बीओ/एलओजच्या नोडल कार्यालयाद्वारे;

प्रमाणित एडी कॅटगरी- १ बँक वार्षिक कार्य प्रमाणपत्राची पडताळणी करेल आणि खात्री करेल, की बीओ/एलओ द्वारे करण्यात आलेली कार्ये रिझर्व बँकेने मान्यतेसह दिलेल्या अटी व शर्तीना धरून आहेत. जर लेखापालास काहीही विपरित आढळले किंवा तसे प्रमाणित एडी कॅटगरी- १ बँकेच्या लक्षात आले, तर ते प्रमाणित एडी कॅटगरी- १ बँकेद्वारे तत्काळ त्या एलओजशी संबंधित रिझर्व बँकेच्या क्षेत्रीय कार्यालयास आणि बीओजच्या संदर्भात रिझर्व बँकेच्या केंद्रीय कार्यालयास वार्षिक कार्य प्रमाणपत्र आणि त्यावरील टिप्पण्यांसह कळवणे आवश्यक आहे.

ई -३ जोडपत्र ४ मधील अहवालाची प्रत व वार्षिक कामकाज प्रमाणपत्राची प्रत, दर वर्षी, संबंधित डीजीपीकडे व संबंधित एडीकडे सादर केली जाईल. (एपी (डी आय आर) क्र. ३५ दि. सप्टेंबर २५, २०१२ अन्वये सुधारित).

फ) शाखा/ संपर्क कार्यालय बंद करणे

शाखा/ संपर्क कार्यालय बंद करताना कंपनीने प्रमाणित एडी कॅटगरी- १ बँकेला पुढील कागदपत्रे देऊन सादर झाले पाहिजे:

- अ) बीओ/एलओ स्थापन करण्यासाठी क्षेत्रीय नियंत्रकाकडून मिळालेल्या मंजूरीची/ रिझर्व बँकेच्या अनुमतीची प्रत
- ब) लेखापालाचे प्रमाणपत्र- i) प्रेषण करण्याजोगी रक्कम ज्या प्रकारे काढली ती रीत आणि त्याच्या पुष्ट्यर्थ, अर्जदाराचे अॅसेट्स व जबाबदा-यांचे विवरणपत्र व त्या अॅसेट्सची वासलात करण्याबाबतची रीत निर्देशित करणारे;
- ii) त्या कार्यालयाबाबत ग्रॅच्युअटी आणि कर्मचा-यांसाठीचे अन्य लाभ पूर्णपणे देण्यात आलेले आहेत किंवा त्यासाठी पुरेशा प्रमाणात तरतुद केलेली आहे ; आणि iii) भारताबाहेरील कोणत्याही स्रोतांपासून कोणतेही उत्पन्न भारतामध्ये प्रेषण करणे शिल्लक नसल्याची (निर्यातीपासून मिळणा-या प्रोसीडसह) निश्चिती.
- क) प्रेषण करण्यासाठी आयकर प्राधिकरणाकडून ना- हरकत/ कर मुक्तता प्रमाणपत्र
- ड) भारतातील कोणत्याही न्यायालयामध्ये कंपनीच्या विरोधात कोणतीही कायदेविषयक प्रक्रिया बाकी नसल्याचे आणि प्रेषण करणा-या अर्जदार /मूळ कंपनीबाबत कोणतीही कायदेविषयक बाब शिल्लक नसल्याची खात्री.
- ई) भारतामधील कार्यालय बंद करत असल्यास, कंपनी निबंधकाचा कंपनी अधिनियम, १९५६ मधील तरतुदींच्या संदर्भातील अटींच्या पूर्ततेचा अहवाल.
- फ) मान्यता देताना रिझर्व बँकेद्वारे निधरारित करण्यात आलेले अन्य कोणतेही कागदपत्र/ दस्तावेज.

प्रमाणित एडी कॅटगरी- १ बँकांना खात्री करावी लागेल, की बीओ/ एलओज ह्यांनी त्यांचे मागील वर्षाचे वर्तमान शाखा/ संपर्क कार्यालयाशी संबंधित असलेली वार्षिक कार्य प्रमाणपत्रे रिझर्व बँकेकडे सादर केली आहेत. त्या बदलचा दुजोरा बीओजच्या संदर्भात रिझर्व बँकेच्या केंद्रिय कार्यालयाकडून आणि एलओजच्या संदर्भात संबंधित प्रादेशिक कार्यालयाकडून मिळवता येतील.

अशा बीओ/एलओस बंद होतेवेळी त्याचा अहवाल प्रमाणित एडी कॅटगरी- १ बँकेद्वारे रिझर्व बँकेला (एलओजसाठी संबंधित प्रादेशिक कार्यालय आणि बीओजसाठी केंद्रिय कार्यालय) देणे आवश्यक आहे व त्यासह बीओ/एलओ द्वारे देण्यात आलेल्या सर्व कागदपत्रांची पडताळणी करून त्यांची योग्यता प्रमाणित केल्याचे घोषणापत्र दिले गेले पाहिजे. जर कागदपत्रे योग्य प्रकारे आढळली नसतील किंवा सुसंगत नसतील किंवा केसेस एडी कॅटगरी बँकेच्या अखत्यारित येत नसतील, तर ती एडी बँक, रिझर्व बँकेला तिच्या निरीक्षणांसह आवश्यक कृतीसाठी अर्ज अग्रेषित करू शकते. बीओ/एलओ कामकाजाशी संबंधित सर्व कागदपत्रे एडी कॅटगरी- १ बँकेद्वारे एडीच्या अंतर्गत लेखापालांद्वारे रिझर्व बँकेच्या पर्यवेक्षक अधिका-यांद्वारे केल्या जाणा-या पडताळणीसाठी किंवा ठेवली जाऊ शकतात.

(ग) प्रकल्प कार्यालय

ग.१ सर्वसाधारण अनुमती

भारतामध्ये प्रकल्प चालवण्यासाठी भारतीय कंपनीसह करार केला असल्यासच रिझर्व बँकेने भारतामध्ये प्रकल्प कार्यालये स्थापन करण्यासाठी विदेशी कंपन्यांना पुढील अटींसह सामान्य अनुमती दिली आहे.

- i. या प्रकल्पासाठीचा निधी, विदेशामधून थेट अंतर्गत प्रेषणाद्वारे उपलब्ध आहे किंवा;
- ii. त्या प्रकल्पासाठीचा निधी, एखाद्या द्विपक्षीय किंवा बहुपक्षीय आंतरराष्ट्रीय वित्तीय संस्थेकडून उपलब्ध आहे किंवा
- iii. ह्या प्रकल्पाला सुयोग्य अशा प्राधिकरणाने ना- हरकत दिली आहे.
- iv. कंत्राट देणा-या भारतातील कंपनीला किंवा संस्थेला ठराविक कालावधीचे कर्ज ह्या प्रकल्पासाठी भारतातील बँकेद्वारे किंवा सार्वजनिक वित्तासंस्थेद्वारे देण्यात आले आहे.

तथापि वरील निकष पूर्ण न केले गेल्यास, त्या विदेशी संस्थेला मंजुरीसाठी रिझर्व बँकेच्या केंद्रीय कार्यालयाकडे जावे लागेल.

विदेशातील, बिन सरकारी संस्था/नफा न घेणा-या संस्था/विदेशी सरकारी संस्था/विभाग अशा कोणत्याही नावाने असलेल्या संस्थांद्वारे प्रकल्प कार्यालये स्थापन करणे हे सरकारी मार्गाखाली (गव्हर्नमेंट रुट) येते. त्यानुसार, प्रकल्प कार्यालय किंवा अन्य कार्यालय भारतात स्थापन करण्यासाठी अशा विदेशी संस्थांना त्याबाबत रिझर्व बँकेची पूर्व परवानगी घेणे आवश्यक आहे (एपी (डी आय आर) क्र. ३१ दि. सप्टेंबर १७, २०१२ अन्वये सुधारित).

ग.२ परकीय चलन खाते उघडणे

एडी कॅटगरी- १ बँका पुढील अटींवर भारतातील प्रकल्प कार्यालयांसाठी **विना-व्याज** परकीय चलन असलेली खाती उघडू शकतात.

- i. . रिझर्व बँकेच्या सर्वसाधारण/विशिष्ट अनुमतीसह भारतात प्रकल्प कार्यालय स्थापन केले गेले आहे व संबंधित प्रकल्प मान्यता प्राधिकरणाची आवश्यक ती मान्यता मिळाली आहे.
- ii. ज्या करारा अंतर्गत प्रकल्पास मान्यता दिली गेली असेल, त्या करारात परकीय चलनातील रकमेतच प्रदान करण्याची विशेष अट ठेवली आहे.
- iii. प्रत्येक प्रकल्प कार्यालय **दोन परकीय चलन खाती** उघडू शकते; सामान्यतः एकामध्ये अमेरिकन डॉलर चलन आणि दुस-यामध्ये एतद्देशीय चलन असेल आणि ती दोन्ही खाती एकाच एडी कॅटगरी- १ बँकेद्वारे ठेवली जाणे आवश्यक आहे.
- iv. ह्या खात्यामधील अनुमती असलेले डेबिट्स म्हणजे, प्रकल्पाशी संबंधित खर्चाची प्रदाने असतील व क्रेडिट्स म्हणजे, प्रकल्प मंजूर करणा-या प्राधिकरणाकडून आलेल्या विदेशी मुद्रेतील रकमा, आणि विदेशातील मूळ/पालक/गट कंपनीने किंवा, द्विपक्षीय अथवा बहुपक्षीय अशा आंतरराष्ट्रीय वित्तीय एजन्सीने केलेली प्रेषणे असतील.

- v. अशा परकीय चलन खात्यामध्ये, फक्त मंजुरीप्राप्त क्रेडिट व डेबिट रकमा मान्य केल्या जातील ह्याची खात्री करून घेण्याची जबाबदारी संपूर्णपणे संबंधित एडी- शाखेची आहे. तसेच, ह्या खात्यांची संबंधित एडी बँकांच्या एकत्रित लेखापालाकडून १००% पडताळणी केली जाऊ शकते.
- vi. प्रकल्प पूर्ण झाल्यावरही ही परकीय चलन खाती बंद केली गेली पाहिजेत.

ग.३ भारतातील प्रकल्प कार्यालयांकडून केले जाणारे असंतत प्रेषण (इंटरमिटंट रिमिटन्स)

- (i) पुढील अटींसह व्यवहाराच्या सद्भावनेबद्दल खात्री पटल्यास एडी कॅटगरी- १ बँक बाकी असलेल्या प्रकल्प प्रलंबित किंवा समाप्त होत असताना प्रकल्प कार्यालयांना खंडित भरणाची अनुमती देऊ शकते.
  - अ) आयकर इत्यादि भारतातील दायित्वांची पूर्तता पुरेशा प्रमाणात केली गेली असल्याचे लेखापालाचे/ चार्टर्ड अकाउंटंटचे प्रमाणपत्र प्रकल्प कार्यालयाने सादर केले;
  - ब) भरणामुळे भारतातील प्रकल्पाच्या पूर्ततेला कोणत्याही प्रकारे बाधा पोचणार नाही आणि भारतातील कोणत्याही दायित्वासाठी निधीची कमतरता विदेशातील अंतर्गत भरण्यातून पूर्ण केला जाईल, अशा आशयाचे प्रकल्प कार्यालयाचे शपथपत्र.
- (ii) निधीचे प्रकल्पांमध्ये हस्तांतरण करण्यासाठी रिझर्व बँकेच्या ज्या प्रादेशिक कार्यक्षेत्रात प्रकल्पाचे कार्यालय असेल, त्या कार्यालयाची अनुमती आधी मिळणे आवश्यक आहे.

ग ४. अहवाल पाठविण्याच्या आवश्यकता

(१) एलओ/बीओ स्थापन करणा-या सर्व नव्या संस्थांनी, ते एलओ/बीओ कार्यरत झाल्यापासून कामकाजाच्या पाच दिवसांच्या आत, जोडपत्र ३ मध्ये दिलेल्या नमुन्यानुसार माहिती असलेला अहवाल, त्या एलओ/बीओने ज्या राज्यात कार्यालय स्थापन केले आहे त्या राज्याच्या डायरेक्टर जनरल ऑफ पोलिस (डीजीपी) सादर करावा. अशा विदेशी संस्थेची एकापेक्षा अधिक कार्यालये असल्यास, ती कार्यालये असलेल्या संबंधित अशा प्रत्येक राज्याच्या डीजीपीकडे पाठवावा (एपी (डी आय आर) क्र. ३५ दि. सप्टेंबर २५, २०१२ अन्वये सुधारित).

(२) भारतामध्ये प्रकल्प कार्यालय स्थापन करणा-या विदेशी कंपनीने, तिच्याशी संबंधित एडीमार्फत, ते प्रकल्प कार्यालय रिझर्व बँकेच्या ज्या प्रादेशिक कार्यालयाच्या अधिकारक्षेत्राखाली येते, त्या कार्यालयाकडे पुढील माहिती असलेला अहवाल पाठविणे आवश्यक आहे.

- (अ) विदेशी कंपनीचे नाव व पत्ता
- (ब) अधिसूचना क्र. फेमा २२/२०००-आरबी दि. मे ०३, २००० च्या विनियम ५ च्या खंड २ मध्ये संदर्भित केलेले कॉट्रॅक्ट देणा-या पत्राचा संदर्भ क्रमांक व तारीख.
- (क) तो प्रकल्प/कंत्राट देणा-या प्राधिकरणाची माहिती
- (ड) कंत्राटाची एकूण रक्कम
- (ई) प्रकल्प कार्यालयाचा पत्ता/ई-मेल ॲड्रेस/टेलिफोन नंबर/फॅक्स नंबर
- (फ) प्रकल्प कार्यालयाची मुदत
- (ग) घेतलेल्या प्रकल्पाची थोडक्यात माहिती
- (ह) खाते उघडले असलेली एडी शाखा व ते कोणत्या मुद्रेत उघडले आहे.

(१) अधिसूचना क्र. फेमा १५ दि. जुलै २, २००३ सह वाचित, आरबीआयची अधिसूचना क्र. २२/२००० - आरबी दि. मे ३, २००० च्या विनियम ५(२) खाली, सर्वसाधारण परवानगी मिळविण्यास ते प्रकल्प कार्यालय पात्र आहे असे त्याबाबतच्या कारणांसह दिलेले शपथपत्र.

- (२) हा अहवाल, प्रकल्प कार्यालय स्थापन झाल्यानंतर २ महिन्यांच्या आत, त्या एडी शाखेमार्फत, रिझर्व बँकेच्या संबंधित प्रादेशिक कार्यालयाकडे पाठविला जावा
- (३) त्या प्रकल्प कार्यालयाने दर वर्षी तिच्या एडी शाखेला, त्याच्या चार्टर्ड अकाऊंटंटने दिलेले, त्या प्रकल्पाची स्थिती दर्शविणारे, आणि त्या प्रकल्प कार्यालयाच्या लेखांचे ऑडिट झाले असून, ते कार्यालय करीत असलेल्या कार्यकृती ह्या रिझर्व बँकेने दिलेल्या विशिष्ट/सर्वसाधारण परवानगीनुसारच आहेत असे प्रमाणपत्र सादर करावे.
- (४) **अतिरिक्त अहवालांच्या आवश्यकता** : जोडपत्र ४ मधील अहवालाची एक प्रत, दर वर्षी, वार्षिक प्रमाणपत्रासह, संबंधित डीजीपीकडे व संबंधित एडीकडे सादर करण्यात यावी. (एपी (डी आय आर) क्र. ३५ दि. सप्टेंबर २५, २०१२ अन्वये सुधारित).

(ह) भारतामधील परकीय संस्थांच्या शाखा/ संपर्क कार्यालयांना लागू असलेल्या अन्य सर्वसाधारण अटी

- (i) रिझर्व बँकेच्या आधी घेतलेल्या अनुमतीशिवाय पाकिस्तान, बांगलादेश, श्रीलंका, अफगणिस्तान, इराण किंवा चीनची नागरिक असलेली कोणतीही व्यक्ती भारतामध्ये शाखा किंवा संपर्क कार्यालय किंवा प्रकल्प कार्यालय किंवा कोणतेही व्यवसायिक कार्यस्थान स्थापन करू शकणार नाही
- (ii) नेपाळमधील संस्थांना भारतामध्ये फक्त संपर्क कार्यालये स्थापन करता येतील.
- (iii) संपर्क कार्यालय वगळता विदेशी संस्थेची शाखा/ प्रकल्प कार्यालयांना त्यांच्या स्वतःच्या वापरासाठी खरेदीद्वारा मालमत्ता मिळवण्याची आणि अनुमती असलेले/ आनुषंगिक कार्य करण्यासाठी अनुमती आहे; तथापि पाकिस्तान, बांगलादेश, श्रीलंका, अफगणिस्तान, इराण, भूतान किंवा चीन ह्यांच्या संस्थांना आरबी आयच्या पूर्वपरवानगी शिवाय शाखा संपर्क कार्यालयासाठी सुध्दा, भारतामध्ये स्थावर मालमत्ता घेता येणार नाही.
- सर्व शाखा/संपर्क/प्रकल्प कार्यालयांना, भाड्याने घेतलेल्या मालमत्तेमधून मंजुरीप्राप्त/आनुषंगिक कार्यकृती करण्यासाठी सर्वसाधारण परवानगी आहे - मात्र असा लीजचा काळ पाच वर्षांपेक्षा अधिक नसावा.
- (iv) शाखा/ संपर्क/ प्रकल्प कार्यालयांना भारतामधील रूपये चलना मधील विना- व्याज चालू खाती सुरू करण्याची अनुमती आहे. खाते उघडण्यासाठी अशा कार्यालयांना त्यांच्या अधिकृत डिलर कडे जाणे आवश्यक आहे.
- (v) संपर्क/ शाखा कार्यालयाच्या ॲसेट्सचे, अन्य उपशाखांमध्ये किंवा अन्य संपर्क/ शाखा कार्यालयांकडे हस्तांतरण करण्यास रिझर्व बँकेच्या केंद्रिय कार्यालयाची मान्यता घेतल्यास अनुमती दिली जाते.
- (vi) भारतातील कर भरल्यानंतर उरलेली, शाखेच्या नफ्याच्या रक्कमेचे भारताबाहेर प्रेषण करण्यास, व ज्या प्राधिकृत डीलर मार्फत प्रेषण करावयाचे आहे त्या डीलरचे, पुढील कागदपत्र सादर करून समाधान झाल्यास, परवानगी आहे. उ
- (अ) संबंधित वर्षासाठीच्या लेखापरिक्षित ताळेबंदाची व नफा-तोटा लेखेची प्रमाणित प्रत
- (ब) पुढील बाबींसाठी प्रमाणित केलेले चार्टर्ड अकाऊंटंटचे प्रमाणपत्र
- (१) प्रेषणीय नफा काढण्याची रीत
- (२) संपूर्ण प्रेषणीय नफा हा मंजुरीप्राप्त कार्यकृती करूनच मिळविला आहे.
- (३) ह्या नफ्यामध्ये, त्या शाखेच्या ॲसेट्सच्या पुनर् मूल्यांकनामुळे झालेला नफा समाविष्ट नाही
- (vii) एखादी व्यक्ती भारताबाहेरील रहिवासी असताना तिच्या शाखा/ कार्यालयासाठी ६ महिन्यांपेक्षा अधिक नसलेल्या कालावधीसाठी अधिकृत डिलर टर्म डिपॉजिट खाते उघडण्याची अनुमती देऊ शकतात व त्यासाठी, टर्म डिपॉजिट तात्पुरत्या निव्वळ नफ्यातून मिळालेल्या निधीव्यतिरिक्त अन्य निधीशी संबंधित असल्याबद्दल आणि टर्म डिपॉजिटच्या परिपक्वतेचे उत्पन्न पूर्तता (मॅच्युरिटी) झाल्यानंतर ३ महिन्यांच्या आत त्यांच्या भारतातील व्यवसायासाठी

वापरले जातील, ह्याबद्दल बँकेची खात्री पटणे आवश्यक आहे. तथापि ही सुविधा, शिपिंग/विमान कंपन्यांना देता येणार नाही.

अ. लेखापरीक्षण केलेले ताळेबंद पत्रक आणि संबंधित वर्षाचे नफा व तोटा खाते ह्याची प्रमाणित प्रत

ब. पुढील गोष्टी प्रमाणित करणारे चार्टर्ड अकाउंटंटचे प्रमाणपत्र

- i. भरणा करण्यात येणारा नफा काढण्याची पध्दत
- ii. भरणा करण्यात येणारा सर्व नफा फक्त अनुमती असलेल्या कार्यामधूनच मिळालेला असल्याबद्दल
- iii. नफ्यामध्ये असा कोणताही नफा नाही, जो शाखेतील साधानांच्या मूल्यांकनानुसार मिळत असेल.

(८) फेमा-पूर्व कालात स्थापन झालेल्या एलओ/बीओचे नियमितीकरण

फेमा १९९९ च्या तरतुदीखाली, भारतीय रिझर्व बँकेची परवानगी घेऊन, भारतात एखादी शाखा किंवा संपर्क कार्यालय उघडण्यास विदेशी संस्थांना परवानगी आहे. फेमा-पूर्व कालामध्ये, रिझर्व बँकेची मंजूरी न घेता स्थापन केलेली संपर्क/शाखा कार्यालये व रिझर्व बँकेद्वारा युनिक आयडेंटिफिकेशन नंबर न दिल्या गेलेल्या शाखा/संपर्क कार्यालये, ती कार्यालये फेमा १९९९ खाली नियमित करण्यासाठी, त्यांच्या एडीमार्फत रिझर्व बँकेकडे जाऊ शकतात.

एफएनसी

भारतामध्ये शाखा/संपर्क कार्यालय स्थापन करण्यासाठी अर्ज

अ. अर्जदारांसाठी सर्वसाधारण सूचना :

हा अर्जाचा फॉर्म संपूर्णपणे भरून, घोषणापत्रावरील बाब (८) मध्ये निर्देशित केलेल्या कागदपत्रांसह, प्रभारी मुख्य महाव्यवस्थापक, रिझर्व बँक, विदेशी मुद्रा विभाग, विदेशी कर्ज विभाग, केंद्रीय कार्यालय, फोर्ट, मुंबई-४००००९ ह्यांचेकडे पाठविण्यासाठी, अर्जदाराने नेमलेल्या एडी वर्ग - १ बँकेकडे सादर करावा

क्रमांक	माहिती	तपशील
१)	अर्जदाराचे संपूर्ण नाव व पत्ता अधिस्थापना/पंजीकरण केल्याचे स्थळ व तारीख टेलिफोन क्रमांक फॅक्स क्रमांक ई-मेल आयडी	
२)	भांडवलाबाबत माहिती i) भरणा झालेले भांडवल ii) ताळेबंदानुसार/वित्तीय विवरणपत्रानुसार/ मुक्त राखीव निधी/रिटेन्ड उत्पन्न iii) अमूर्त मालमत्ता, (असल्यास)	
३)	अर्जदाराच्या कार्यकृतीबाबत थोडक्यात वर्णन	
४)	i) गेल्या तीन वर्षातील प्रत्येक वर्षी अर्जदाराने भारतात आयात केलेल्या/ भारताबाहेर निर्यात केलेल्या मालाचे मूल्य : अ) भारतात केलेली आयात ब) भारताबाहेर केलेली निर्यात ii) ह्या कंपनीचे भारतात प्रतिनिधित्व करण्यास असलेल्या विद्यमान व्यवस्थांचा तपशील iii) प्रायोजित संपर्क कार्यालय/शाखेचे कार्यालयाची माहिती : अ) ह्या कार्यालयाद्वारा करावयाच्या/दिल्याजाणाऱ्या कार्यकृती/सेवांची माहिती.	

	<p>ब)कार्यालयाचे प्रायोजित स्थळ</p> <p>क) फोन क्रमांक</p> <p>ड) ई-मेल आयडी</p> <p>ई) कर्मचाऱ्यांची अपेक्षित संख्या (विदेशी लोकांच्या संख्येसह)</p>	
५)	<p>i) अर्जदाराच्या मूळ देशातील बँकरचे नाव व पत्ता</p> <p>ii)टेलिफोन व फॅक्स क्रमांक</p> <p>iii)ई-मेल आयडी</p>	
६)	<p>ह्या अर्जाच्या पुष्टीसाठी अर्जदार देऊ इच्छित असलेली अन्य माहिती</p>	
७)	<p>विना-नफा/बिनसरकारी संस्थांसाठी :</p> <p>i) अर्जदार संस्थेने मूळ देशात व इतर देशांमध्ये केलेल्या कार्यकृतींची सविस्तार माहिती.</p> <p>ii)भारतामधील कार्यकृतींसाठी लागणाऱ्या निधीचा स्तर</p> <p>iii) त्या संस्थेचे पोट नियम, आर्टिकल्स ऑफ असोशिएशनच्या प्रती</p>	

घोषणापत्र

आम्ही येथे घोषित करतो की:

- i) वर दिलेली माहिती आमच्या विश्वासानुसार सत्य व खरी आहे.
- ii) आमच्या भारतामधील कार्यकृती, वरील स्तंभ ४(iii) (अ) मध्ये निर्देशिल्यानुसारच सीमित असतील..
- iii) ह्याच शहरात आम्ही आमचे कार्यालय अन्यत्र हलविल्यास, आम्ही नेमलेल्या वर्ग - १ एडी बँकेला आणि रिझर्व बँकेला कळवू, हे कार्यालय भारतामधील दुसऱ्या कोणत्याही शहरात हलविल्यास त्यासाठी रिझर्व बँकेची पूर्व मंजूरी घेतली जाईल.
- iv) भारत सरकार/ रिझर्व बँक / नेमलेली एडी वर्ग-१ बँक ह्यांनी वेळोवेळी ठरविलेल्या अटी व शर्तीचे आम्ही पालन करू.
- v) भारत सरकार /रिझर्व बँक ह्यांच्याद्वारे, विदेशातील आमच्या बँकर्सकडून अहवाल/मत मागविले जाण्यास आम्ही राजी आहोत असे आम्ही वचन देत आहोत.
- vi) आम्हास जाणीव आहे की, आम्हाला मंजूरी दिली गेल्यास ती केवळ फेमाच्या दृष्टिकोनातूनच आहे आणि भारतातील कार्यकृती सुरु करण्यापूर्वी, इतर कोणतेही सरकारी प्राधिकरण/विभाग/मंत्रालय ह्यांचे कडून लागणाऱ्या अन्य मंजुर्या/ना हरकती, (वैधानिक किंवा अन्य) आमच्याकडून घेतल्या जातील
- vii) मंजूरीबाबतची सविस्तर माहिती रिझर्व बँकेद्वारे सार्वजनिक केली जाण्यास आमची कोणतीही हरकत नाही.
- viii) आम्ही पुढील कागदपत्रे सोबत जोडली आहेत:

१. पंजीकरणाच्या देशातील नोटरी पब्लिकने सत्यांकन केलेली, सर्टिफिकेट ऑफ इनकॉर्पोरेशन/पंजीकरणाच्या प्रमाणपत्राची प्रत
[मूळ प्रमाणपत्र इंग्रजी सोडून अन्य भाषेत असल्यास, ते इंग्रजीमध्ये भाषीतरित केले जावे आणि वरीलप्रमाणे नोटरीज करून घ्यावे आणि त्याचे भारतीय वकिलात/मूळ देशातील कॉशुलेटकडून प्रतिसत्यांकित करून घ्यावे.]
२. अर्जदार कंपनीचा अगदी अलिकडील ताळेबंद
[अर्जदाराच्या मूळ देशातील कायदे/विनियम लेखांचे ऑडिटिंग करण्याचा आग्रह धरत नसल्यास, सर्टिफाईड पब्लिक अकाउंट्स (सीपीए)ने दिलेले किंवा कोणत्याही नावाच्या रजिस्टर्ड अकाउंट प्रॉक्टिशनरने सत्यांकन केलेले व निव्वळ मूल्य स्पष्टपणे दिले असलेले लेखा विवरणपत्र सादर करावे.]
३. अर्जदाराच्या मूळ देशातील/पंजीकरणाच्या देशातील बँकर्सचे. त्या बँकेची अर्जदात किती वर्षे व्यवहार करित आहे हे दर्शविणारा त्या बँकर्सचा अहवाल.

(अर्जदार कंपनीच्या प्राधिकृत अधिकाऱ्याची सही)

नाव:

हुद्दा:

स्थळ:

दिनांक:

लेटर ऑफ कंफर्टचा मसुदा

प्रभारी मुख्य महाव्यवस्थापक,
रिझर्व बँक ऑफ इंडिया,
विदेशी चलन विभाग खाते,
विदेशी गुंतवणुक विभाग
केंद्रीय कार्यालय, फोर्ट,
मुंबई- ४००००९.

महोदय,

विषय: आमची दुय्यम कंपनी/कंपनी गट ह्यांच्याद्वारे शाखा/संपर्क कार्यालय स्थापन करण्यासाठी अर्ज.

कृपया, आमची दुय्यम कंपनी/गटातील कंपनी-----ह्यांनी भारतात शाखा/संपर्क कार्यालय स्थापन करण्यासाठी आपल्या कार्यालयाकडे केलेल्या अर्जाचा संदर्भ घ्यावा.

२. ह्या संदर्भात, आम्ही ----- (मूळ कंपनी), आमच्या दुय्यम कंपनीला/ गटातील कंपनीला, भारतामध्ये शाखा /संपर्क कार्यालय स्थापन करण्यासाठी आवश्यक तो आर्थिक आधार देण्याचा स्वीकार करतो. भारतातील अशा शाखा/संपर्क कार्यालयाच्या कार्यकृतीमुळे निर्माण झालेली कोणतीही जबाबदारी, त्या शाखा/संपर्क कार्यालयाद्वारे पूर्ण न केली गेल्यास ती आम्ही (मूळ कंपनी) पूर्ण करू.

३. आम्ही ह्यासोबत आमच्या अगदी अलिकडिल ऑडिटेड ताळेबंदाच्या सर्टिफाईड पब्लिक अकाउंटंटने प्रमाणित केलेल्या लेखा विवरणपत्राच्या स्वरूपात आमची आर्थिक पार्श्वभूमी जोडत आहोत.

आपला विश्वासु,

( )
सध्याच्या कंपनीच्या प्राधिकृत प्रतिनिधी

पोलिसांच्या डीजीला पाठविण्याच्या अहवालाचा मसुदा (एपी (डी आय आर) क्र. ३५ दि. सप्टेंबर २५, २०१२ अन्वये सुधारित)

अनुक्रमांक	तपशील	माहिती						
१	विदेशी संस्थेची माहिती (अ) नाव (ब) पत्ता (क) संस्थापनेची तारीख व स्थळ (ड) ई मेल आयडी किंवा वेब ॲड्रेस							
२	भारतामधील कार्यालयाची माहिती (अ) कार्यालयाचा प्रकार - संपर्क/शाखा/प्रकल्प कार्यालय किंवा इतर असल्यास त्याचा प्रकार द्यावा. (ब) पत्ता (क) संपर्क क्रमांक (ड) कार्यालय सुरु केल्याची तारीख							
३	भारतामधील मुख्य कार्यालय (अ) नाव (ब) राष्ट्रीयत्व (क) हुद्दा (ड) पत्ता (ई) पासपोर्टचा तपशील (१) पासपोर्ट क्र. (२) दिल्याचे स्थळ (३) दिल्याची तारीख (४) समप्तीची तारीख (५) संबंधित अन्य माहिती (फ) ई मेल ॲड्रेस (ग) लॅड लाईन क्रमांक (ह) मोबाईल क्रमांक							
४	संपर्क/शाखा/प्रकल्प कार्यालयात नोकरीवर ठेवलेले विदेशी राष्ट्रीयत्व असलेले ई व्हिसावर आहेत काय तसे नसल्यास अशा विदेशी राष्ट्रीयत्व असलेल्यांची माहिती							
५	ई व्हिसांवर असलेल्या विदेशी राष्ट्रीयत्वाच्या व्यक्तींनी वैधानिक प्राधिकरणांकडे (म्हणजे पोलिस स्टेशन इत्यादि) हजेरी लावली आहे काय तसे नसल्यास, असे राष्ट्रीयत्व असलेल्या व्यक्तींची, संबंधित माहितीसह नाते आणि त्या आवश्यकतेचे पालन न करण्याची कारणे							
६	विदेशी नागरिकांसह, भारतातील कार्यालयात नोकरीवर ठेवलेल्या कर्मचा-यांची यादी							
	विदेशी व्यक्ती							
अनुक्रमांक	नाव	आई/वडील	राष्ट्रीयत्व	वय	ई मेल व मोबाईलचा तपशील	पासपोर्ट व व्हिसाचा तपशील	हुद्दा/व्यवसाय	भारतात प्रवेश करण्याची तारीख व

							राहण्याची जागा
	भारतीय						
अनुक्रमांक	नाव	टक्केवारी	वय	ई मेल व मोबाईल तपशील	हुद्दा/व्यवसाय		

७	कंपनीच्या कार्यकृती संबंधाने भारतीय कार्यालयाला भेट देणा-या (कर्मचारी सोडून) इतर विदेशी व्यक्तींची यादी तपशीलासह						
अनुक्रमांक	नाव	आई/वडील	राष्ट्रीयत्व	वय	भेटीचा उद्देश	हुद्दा/व्यवसाय	भेटीची तारीख/भारतात राहण्याची जागा

८	ह्या वर्षात काम केलेले किंवा सुरु केलेले प्रकल्प/कंत्राटे/सहकार्य व त्यांचा तपशील					
अनुक्रमांक	प्रकल्प/कंत्राट/सहकार्य ह्याचे नाव	भारतीय भागीदाराचे नाव	व्यवसायाचे स्वरूप	प्रकल्प/काम ह्यांची जागा/क्षेत्र	प्रकल्प/काम ह्याचा कालावधी	भारतामध्ये आवश्यक असलेले अदमासे कार्य-बल

९	भारतातील व्यावहारिक कार्यकृतीसाठी आयात केलेल्या साधनांची यादी					
अनुक्रमांक	नाव/तांत्रिक माहिती	उद्देश	भारतात आयात केल्याची तारीख/भारतात स्थापन केल्याचे स्थळ			
१०	पुरवठेदार किंवा सरकारी क्षेत्राला दिलेल्या सेवांची यादी					
अनुक्रमांक	पुरवठेदार/सेवा देणाराचे नाव	सरकारी संस्था/एजन्सीचे नाव	माल/सेवा ह्यांचे अदमासे मूल्य			
११	भेट दिलेल्या स्थळांची/राज्यांची, तारखा, राहण्याची जागा ह्यासह माहिती					
१२	सरकारी विभाग/पीएसयु ह्यांच्याशी केलेल्या संपर्काची माहिती - अधिका-यांच्या नावांसह					
१३	नागरी समाज संस्था/ट्रस्ट/बिनसरकारी संस्था ह्यांच्याशी केलेल्या संपर्काची माहिती					

वार्षिक कार्यकृती प्रमाणपत्र

(मार्च ३१,.....रोजी, किंवा एप्रिल ३०,..... पूर्वी सादर करावे).

संबंधित असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीस

येथे प्रमाणित केले जात आहे व दुजोरा दिला जात आहे की, सर्वश्री ----- (युआयएन.....) ह्यांच्या, पॅन नं
----- असलेल्या शाखा/संपर्क कार्यालयाने ----- पासून ते -----
पर्यंत, रिझर्व बँकेने दिलेल्या तिचे मंजूरी पत्र क्र. -----दि.----- अनुसार असलेल्याच कार्यकृती केल्या
असून वरील पत्रात निर्देशित केलेल्या अटी व शर्तीचे पालन केलेले आहे.

(ऑडिटर्सची सही)

(चार्टर्ड अकाउंटंटचे नाव)

आयसीएआय सभासदत्व क्रमांक :

पत्ता :

स्थळ :

दिनांक :

ह्या महापरिपत्रकात एकत्रित केलेल्या अधिसूचना/परिपत्रकांची यादी

<http://www.rbi.org.in/scripts/Fema.aspx>

अनु. क्र.	अधिसूचना / परिपत्रक क्र.	दिनांक
१	अधिसूचनाक्र. फ़ेमा २२/२०००-आरबी	मे ०३, २०००
२	अधिसूचनाक्र. फ़ेमा १३/२०००-आरबी	मे ०३, २०००
३	अधिसूचनाक्र. फ़ेमा २१/२०००-आरबी	मे ०३, २०००
४	अधिसूचनाक्र. फ़ेमा ९५/२००३-आरबी	जुलै ०२, २००३
५	अधिसूचनाक्र. फ़ेमा १०२/२००३-आरबी	ऑक्टोबर ०३, २००३
६	अधिसूचनाक्र. फ़ेमा १३४/२००५-आरबी	मे ०७, २००५
७	अधिसूचनाक्र. फ़ेमा १६१/२००५-आरबी	सप्टेंबर १८, २००७
८	अधिसूचनाक्र. फ़ेमा १९८/२००९-आरबी	सप्टेंबर . २४, २००९
९	अधिसूचनाक्र. फ़ेमा २०४/२००९-आरबी	एप्रिल ०५, २०१०
१०	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. ३	जुलै ०६, २००२
११	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. ३७	नोव्हेंबर १५, २००३
१२	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. ५८	जानेवारी १६, २००४
१३	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. ३९	एप्रिल २५, २००५
१४	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. ४४	मे १७, २००५
१५	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. ०२	जुलै ३१, २००८
१६	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. २३	डिसेंबर ३०, २००९
१७	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. २४	डिसेंबर ३०, २००९
१८	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. ०६	ऑगस्ट ०९, २०१०
१९	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. ०२	जुलै १५, २०१२
२०	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. ७६	फेब्रुवारी ९, २०१२
२१	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. ८८	मार्च १, २०१२
२२	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. ३१	सप्टेंबर १७, २०१२
२३	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. ३५	सप्टेंबर २५, २०१२
२४	ए.पी. (डीआयआर मालिका) परिपत्रक क्र. ५५	नोव्हेंबर २६, २०१२

सूचना: उपयोग करणाऱ्या सर्वांच्या स्पष्टीकरणासाठी सांगण्यात येते की, हे महापरिपत्रक सर्वसमाशोधक असेलच असे नाही आणि पुढील माहिती/स्पष्टीकरण मिळविण्यासाठी, संबंधित ए.पी (डीआयआर सीरीज) परिपत्रकाचा संदर्भ घेणे आवश्यक आहे.